

Szolfézs és zeneelmélet szaktárgy oktatása zeneművészeti szakgimnáziumban digitális eszközökkel

Szabó Adrienn (saltarello1@gmail.com)

Eszterházy Károly Egyetem – Neveléstudományi Doktori Iskola

Problémafelvetés

A COVID-19 járvány miatt elrendelt digitális munkavégzés komoly próbatétel elé állította a pedagógusokat. A zeneművészeti szakgimnáziumokban különösen nagy kihívást jelent a szolfézs és zeneelmélet szaktárgy oktatása, mely – bár a kerettantervekben elméleti tárgyként szerepel – túlnyomó részben gyakorlati feladatokból áll, ezért elsajátítása legalább annyira igényli a tanári jelenlétet, mint a hangszeroktatás. Bár az ezt megelőző években is igyekeztünk a tanítási/tanulási folyamatot IKT eszközök bevonásával támogatni, az oktatási folyamat teljes digitalizálása számos pedagógiai és módszertani kérdést vet fel.

A következő megállapítások egy magyarországi zenei szakgimnázium elmélettanáraként végzett munkám során szerzett tapasztalataimra és egy, a diákok digitális oktatással kapcsolatos véleményét feltáró kérdőíves kutatás eredményeire támaszkodnak.

Hagyományos vs. digitális

Különböző feladatcsoportok – különböző problémák – különböző lehetőségek

Szolfézs feladatok			Zeneelmélet feladatok			
Diktandó <ul style="list-style-type: none">Egyszólamú dallamKétszólamú dallamEgyszólamú ritmusKétszólamú ritmus	Hangzatok <ul style="list-style-type: none">HangközHármashangzatNégyeshangzat	Szóbeli feladatok <ul style="list-style-type: none">LaprólolvasásPélda éneklése szolmizálva vagy ABC-velÉnek-zongorás feladatokKamaraének	Diktandó <ul style="list-style-type: none">Négyzólamú akkordsor lejegyzése hallás után akkordjelölésselMűrészlet lejegyzése hallás után akkordjelöléssel	Analízis <ul style="list-style-type: none">Harmóniai elemzés kottakép vagy hallás utánFormatani elemzés kottakép vagy hallás után	Zongorás feladatok <ul style="list-style-type: none">Akkordfűzés zongorázása fokszám utánAkkordfűzés zongorázása számozott basszus utánAkkordfűzés zongorázása diktálás után	Szerkesztés <ul style="list-style-type: none">Akkordmenet szerkesztése fokszám alapjánAkkordmenet szerkesztése számozott basszus alapjánHarmonizálás

A digitális zeneoktatás során a legnagyobb nehézséget az okozza, hogy a rendelkezésre álló hálózati és eszközadottságok mellett elérhető csevegőprogramok egyike sem képes olyan minőségű hangátvitelre, amely – főként a többszólamú anyagok esetén – alkalmas lenne a magasabb szintű zenei hallásfejlesztő gyakorlatok valós idejű órán történő megvalósítására, ezért célszerű az összes hallásgyakorlatot előre feljárszani. Emiatt a megszokott óratervezésen is változtatni kell és a felkészülés időtartama is nagymértékben meghosszabbodik.

Az osztálytermi tábla helyettesítésére több alkalmazás is használható (pl. Paint, WhiteBoard) megosztott képernyő segítségével, ám egérrel kottázni nem egyszerű feladat, hosszú távra célszerű egy írópadot beszerezni. A MuseScore főként szerkesztési feladatoknál hatékony. Az új anyagrészekhez érdemes ppt-t készíteni, melyet kiegészítünk a tanórai megbeszélések tapasztalataival – így a tanulócsoport igényeinek és sajátosságainak megfelelően alakíthatjuk ki a közös tudástár következő fejezetét.

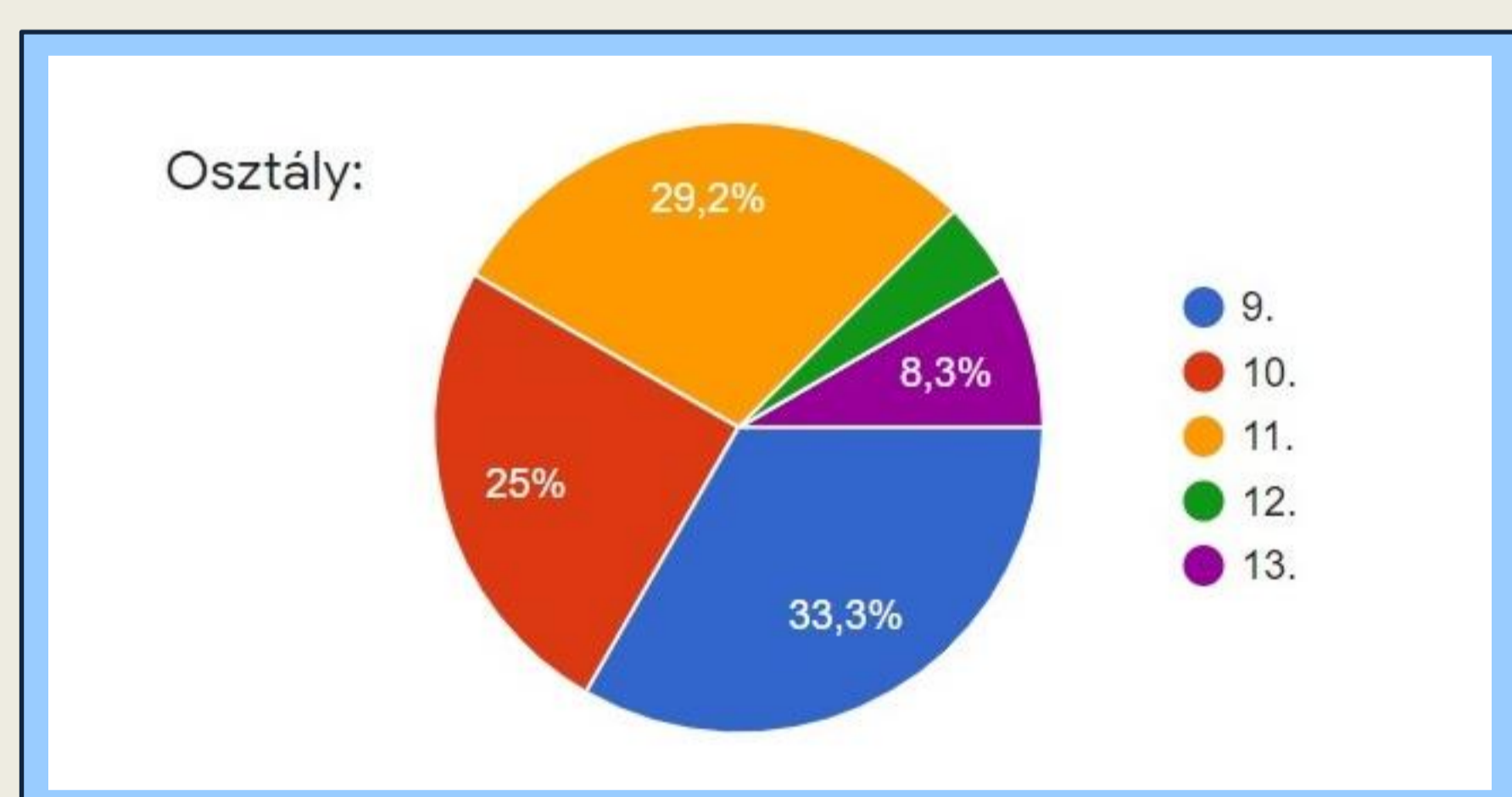
A keretrendszerek közül a Google Classroom-ot és a Teams-et próbáltam ki az elmúlt időszakban, mindkettőben jól strukturálható a tananyag. A Teams előnye, hogy beépített konferencia-beszélgetés funkcióval rendelkezik, a megosztott képernyőnél átadható az irányítás a növendéknek is, ugyanakkor a feladatok javítása körülményes. A Google Tantermet a diákok jobban ismerik, hiszen a legtöbb tantárgy oktatása ezen keresztül történt az elmúlt időszakban, itt a valós idejű órák Zoom vagy Messenger segítségével zajlanak. Fontos szempont, hogy az írásbeli feladatokat a mobilos alkalmazáson keresztül nagyon hatékonyan lehet javítani, így a tanulóval való kapcsolattartás is hatékonyabb.

Pár éve létrehoztam növendékeim részére egy gyakorló feladattárat a Google Drive segítségével, amit folyamatosan bővítek. A hagyományos oktatás esetében főként a differenciált fejlesztésben használtam (felzárkóztatás, tehetség gondozás). A digitális átállásnál ez a példatár jó kiindulási alappal bizonyult, az elmúlt hónapokban további, a későbbiekben is jól használható elemekkel bővült.

Mindkét tárgy tanításának szerves része a zárthelyi dolgozatírás, ennek jelenlegi online változatát a diákok valós idejű órán teljesítik elküldött hangfelvételek és az egyes feladatokra kijelölt időkeretek segítségével, ám így nem biztosítható, hogy valóban csak annyiszor hallgatja meg a növendék a példát, ahányszor lehetne, és az egymás közti kapcsolattartást sem tudjuk kizárni.

A zenei felsőoktatásba jelentkezőknek hagyományosan hangszeres és elméleti tárgyakból is felvételi vizsgát kell tenniük, de a járványhelyzet miatt az egyetemek ezt a gyakorlatot idén valószínűleg megváltoztatják. Mivel a folyamat mikéntjéről pontos információink még nincsenek, a felvételiző növendékek felkészítése komoly problémákba ütközik.

Kérdőív a digitális oktatás tanulói tapasztalatairól – fontosabb eredmények

A kérdőívet a szakgimnáziumi tanulók 45%-a töltötte ki.

2020. március 16. előtt az IKT-használattal töltött idő átlagosan 240 perc volt (legkisebb érték: 30 perc, legnagyobb érték: 360 perc), ebből átlagosan 52 perc volt a tanulással töltött idő (legkisebb érték: 0 perc, legnagyobb érték: 120 perc).

A 2020. március 16. utáni időszakban az IKT-használattal töltött idő átlagosan 390 percre nőtt (legkisebb érték: 210 perc, legnagyobb érték: 13.5 óra), ebből a tanulásra fordított idő átlagosan 230 perc (legkisebb érték: 60 perc, legnagyobb érték: 9 óra).

Vagyis az általános IKT-használati idő átlagosan 60%-kal, ezen belül a tanulással töltött idő átlagosan 340%-kal nőtt.

A tanulók kétharmada a hagyományos iskolai keretek között hatékonyabban tudja beosztani az idejét, mint a digitális oktatás esetében.

A Teams, illetve a Google Classroom közül utóbbi a népszerűbb (83%), a videochat alkalmazások közül a Zoom (42%), a Google Duo (29%) és a Messenger (21%) volt a legkedveltebb.

A digitális oktatásból a diákok a következő elemeket tartanák meg szívesen a hagyományos iskolai keretek között is:

- több önállóan feldolgozandó anyag
- online házi feladatok
- szóbeli felmondások beküldése hangfelvételen
- feladatok rögzítése a Google Classroom-ban
- a tanárokkal közös Messenger-csoportok

A válaszadó diákok 100%-a a hagyományos iskolai oktatást választaná a digitális helyett.

„Zenész vagyok, szükséges a személyes kontaktus.”

„Hiányzik az iskola, életemben először várom a szeptembert.”

